

გაზეთი ღირს

ოთვე	მან. კ.	ოთვე	მან. კ.
12	10	6	6
1	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი—ერთი შაურსი

ივერია

გაზეთის დასაყვებად და ყველა განცხადებათა დასაბუჯდათ უნდა მივმართოთ: ჩვენი რედაქცია, კუკიაში, აგაბაძის ქუჩაზე, გარანციას ქუჩის პირდაპირ, თქვენი განცხადებების დასაბუჯად; წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების განცხადებების, საზოგადოებრივი განცხადებების, სახელის ქუჩაზე.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპიკი.

1877—1893

საბოლოო ტიპოგრაფიული გაზეთი

1877—1893

დღესასწაულოების გამო შედგები ნომერი გამოვა საგზააათს, 5 იანვარს.

ქართული თეატრი

შაბათს, 2 იანვარს,

დანიშნულია საიუბილეო წარმოდგენა სახსოვრად პირველის ქართული წარმოდგენის გამართვისა 1850 წ. 2 იანვარს.

არტისტთა: სფაროვისა, გაბუნია-ცაბარლისა და უფიანის მოწაილეობით.

I ბაქრა

კომ., 4 მოქ., თხზულ. გ. ერისთავისა

II

მეორე მოქ. ანტონოვის კომედიიდან

მზის დაბნელება

III

განიუხი

კომედია 2 მოქმედ., ცაგარისა

IV

ცხოველი სურათები

მონაწილეობას მიიღებს მთელი დასასაუხისი 8 საათზე

ადმინისტრატორი ვ. გუნიბ

ტელიონი, 1 იანვარი

შემოვადგი ფენიო, გწუალობდეს დემერით, იძახის დღეს დაბადებული ახალი წელიწადი. გწუალობდეთ დემერით, ვიძახით ჩვენც და ზედ ვუმატებთ, ღვთის წყალობასთან ერთად წყალობა მოიღოს ჩვენზე ჩვენმა მხნეობამაც, ჩვენმა გამრჯელობამაც და ფრთა ასხმულმა სიყვარულმა ქვეყნისამ დღეს აქამომდე უკმა ქართველი საქმიან კაცად გარდაქმნას მისის ქვეყნის სასიხარულოდ და სასიქადულოდ.

დემერო, გვისმინე ეს ვედრება, ეს ნატვრა, მოგვეც დაღ-ღონე საქმის ქმნისა და ჩვენი მარჯვენა, ჩვენი ჭკუა და გონება, ჩვენი გული მოგვანმარებინე ჩვენის ქვეყნის გასაღონიერებლად, გასაძლიერებლად. დემერო, მოუშართე ხელი უოველს იმას, ვინც თავის საკუთარ ბედნიერებად ჰხადის მთელის ქართველობის ბედნიერებას და ამ პატრიოსან ხადილით განდიდებული და გაძლიერებული გამოვა სამოქმედო მოედანზე და თავ-განწირულობით მხნედ მეგრძობი საქმის ბურთს გაიჭანს მოედნიდამა ასე თუ ისე, — და ნავალი გზა, მისგან თელიდი, ბრწყინვალე კვადის დასტოვებს შემდეგთა სამაგალითოდ და მადლობით მოსახსენებლად.

ეს ნატვრა, ეს ვედრება მით უფრო საჭიროა დღეს, რომ ეს ახალი წელიწადი დიდის იმედებით დაგვებადა და ბრწყინვალე იმედებითაც. ამ დიდს იმედებს დიდი მხნეობაც უნდა, დიდი ჭკუისა და

გულის დადება, დიდი წინდა-ედული გარჯა და საქმიანობა.

წარსულმა წელმა, რომელიც ჩვენგან დიდის მადლობით მოსაგონია, ბევრი რამ უნდებოდა ამ ახალს წელიწადს. ევ წარსული წელი კარგა მხნეობიარე წელიწადი იყო ჩვენის ჭკუა-გონების და გულის სამოქმედოდ დაძვრისათვის და თუმცა თვითონ ვერა მოიგონა-რა, მაგრამ იმითაც სადიდებელია, რომ მოსავალი მოთესა, მოიყვანა და ახალ წელიწადს დაულოცა: აი მოვან-მოვთესე, შენ მომკე და შეირგო, ესდა შენ იგი და შენმა გამრჯელობამა, მე-გი გეთხოვები სამუდამოდ და დასასრული გეუბნები: რაც შევიძელ, იგი ვქმენო!

მართალიც არის: რაც შეიძლო, იგი ჰქმნა და ამასაც ვიტყვით, — ამისთანა საქმიანი წელიწადი ბევრი არ ჩამოითვლება ჩვენში ამ ოთხმოც-და-ათის წლის მანძილზე. რა ჰქნას ასეთი ამ განვლულმა წელიწადმა, იკითხავს მკითხველი. ისა ჰქმნა, რომ ორი დიდი ძალა წამოაყენა ფეხზე ჩვენში, იმისთანა ძალა, ურომლისოდაც წარმატება ერისა, მისი წინსვლა, მისი ბედნიერება, ჯანმრთელობა, დედგრძელობა, დონიერობა შეუძლებელია და წარმოუდგენელი. ერთს ეძახიან ძალას თვით მოქმედებისას და მეორეს — თავის თავის იმედისას

ღიად, ჩვენი ქვეყანა, ჩვენი ერთი მიხვდა, რომ ღვთის მიმართ ხელთაღპურობა, ღოცვა და ვედრება კარგია, მაგრამ თვითონ დემეროს მარტო თვით-გამრჯელი, თვით-მოქმედი, ხელ-გამომავალი კაცი უყვარს და ამისთანა კაცსა ჰმეულის, ამისთანა კაცსა სწყალობს. მიხვდა, რომ ამა ქვეყნის სუფრზე ადგილი აქვს მარტო იმას, ვინც დამყარებულია თავის საკუთარ მხნეობაზედ, თავის საკუთარ მარჯვენაზედ და ვინც თავის თავის იმედით ჰგულოვნობს, ვინც თავის თავის იმედით ომობს და იბრძვის ამ წუთი-სოფელში არსებობისა და საპატიო ადგილის დაჭერისათვის. მე თუ თვითონ არა ვარ ჩემის ქვეყნისათვის, ჩემის თავისათვისა, სხვა უფრო არ იქნებოა, — ამ აზრმა თავი იჩინა საყოველთაო დასახსავად უფრო წარსულ წელს, ვიდრე სხვა დროს როდისმე.

ამ თვით-მოქმედებით და თავის თავის იმედით დაწუბობილ საქმეთა ზოგიერთი მაგალითები წინა წლების მეოხებითაც თავად-წინა გვაქვს. ჩვენი ბანკები, ჩვენი საზოგადოებანი წერა-კითხვის გამავრცელებელი, დრამატული, დარბთა მოსწავლეობა შემწეობისათვის, ჩვენი სკოლები, ქართველთა წიგნთა გამოქმედი ამხანაგობა — უოველივე ესენი ერთად და თვითვეულად ცალკე ჩვენის თვით-მოქმედების, თავის თავის იმედის შე-

ღები არიან და, როგორც ვხედავთ, თუმცა ტახტით, მაგრამ მაინც ძლიერდებიან და მატებით წინ მიდიან დღითი დღე ჩვენსა სასიხარულოდ და სანუგემოდ. უოველივე ეს მომხდარია ამ ოცს წელიწადში თითობით, ხანდაზმობით, დრო-გამოშვებით, კანტი-კუნტად, ხოლო წარსულმა წელიწადმა ერთხანად მოგვიხნა და მოგვითესა უშველებელი ნაყოფიერი და ნოყიერი დიდი მიწიერი საყვარელი მოქმედებისა, აქამდე უქმად დებული, დაუძრავი და ჩვენი მიერ თითქმის ხელ-უხლებელი. მომწიფდა ჩვენში ის აზრი, რომ სულიერ დონესთან ერთად უნდა ვდიდეს დონე ხორციელიც. რომ სულის, ჭკუისა და გონების გაძლიერებას მხარ და მხარ უნდა მოსდევდეს ქანებისა, ჯიბის გაძლიერებაც, რომ ერთი და ქვეყანა, რომელიც ან ერთი აკლია, ან მეორე, ცალფენაკცსა ჰკავებს, როგორც ცალფენაკცსა შორს მანძილს საჭირო სიმაღლით ვერ გაივლის, ისეც ერთი, ქვეყანა ვერას განდება, თუ თავის წარმატების საყვარელი ეს ორი უფლებად, უოველთ-შემძლებელი ძალ-ღონე არ ეყოლება შემბული ერთად და განუყრელიად.

ეს ვიგრძენით, ეს ვიცანით, ამას მიხვდით ჩვენ, და წარსულმა წელიწადმა დაგვიმტყიცა, რომ ჩვენ ამისთან გამჭრედი თვალისა გქონია საქმის დასახსავად, გონებაც გამოსარჩევად, ხელიც მისაწვდენად და მარჯვენაც საკეთებლად. დავიწყეთ იქიდან, რომ ამ გრძობით, ცნობით და მიხვედრით ფრთასხმულებმა შარშან შეადგინეს ერთი პატარა, ჯერ ხანად, ჩუმი, ხმა-ამოუღებელი, მშვიდადობიანი „სახელების ამქენებელი ამხანაგობა“, რომელსაც სავნად დაუდგია ერთი-ერთმანეთის მიშველებით, ერთი-ერთმანეთის შემწეობით თავის წევრთ სახლები უშენოს ქალაქში. ეს ამხანაგობა არ შობილა ბუკითა და ნაღარითა, არა ჰყვარის ჩხავან-კატასავითა ქვეყნის მხნეელი მეგრო, მაგრამ ჰსაქმობს-გი ჩუმიად, დაუღალავად და თავდებობაც მისის გაძლიერებისა, განდიდებისა ამ თითქმის კდემთ მოსიღოს მოქმედებამა. ვიმედოვნებთ, რომ იგი, ესდა თვალად პატარა, თავის დროზე დიდ საქმედ გადაიქცევა და ჯეროვანს ურდადებს დაიმსახურებს ჩვენში.

შარშანვე დაიძრა მედგრად და ჭკამის განხორციელებას დვინის საქმე ჩვენში. ვენახების პატრონებმა კახეთში დანახეს, რომ ჩვენებურ დვინოს დირსული მერმისი მოედის, რომ, (თუ თვითონვე არ მოჰკიდებენ ამ დიდს საქმეს ხელს, ეს ძვირფასი სავაჭრო საქონელი ჯერ ჰყოფდებო დირსებით და აბრუ უტუდებო, რადგანაც ვაჭარნი აფუტებენ, და მერე აკლდება ფასი, რადგანაც ბაზარი არა აქვს

და სავა აქვს, იქაც გამოჩნობა ვაჭარსა რჩება და არა ვენახის პატრონს, რომელსაც დიდის დუკმისაგან არგუნებენ ხოლმე ნასუფრადს ვაჭრობისას, ძლივ-ძლივ სავაჭარს ვენახისავე სახარჯოდ. დაინახეს, რომ ამ გზით თვისის ოფელის ნამავარით სხვას ამდიდრებენ და თვითონ-გი ჰდარბიდეიან. დაიძრა აზრი ამ უნუგემო უფლისაგან გამოსახსნელიად. ჰუქობენ, მოქმედობენ, ირჯობენ, რომ ამ სატკივარს ჯეროვანი წამალი მოუშოვონ და, იმედია, რომ მეცადინეობა ამ შემთხვევაში უქმად არ ჩაუვლით. საქმე ის არის, რომ გაჭირვება ნაგრძობის საერთოდ და საყოველთაოდ და ქართველს, ოღონდ გაჭირვება უჩვენე, და გაქცევას თვითონ მოახერხებს, ღვთისა და ქვეყნის წყალობითა.

წარსულ წელსვე უნდა მადლობა ვუთხრობთ, რომ ჩვენი თავდაზნაურობა სხვა მხრითაც გამოაფხიზლა და მიხვედრა იმ აზრს, რომ ჩემს ქვეყანაში უოველივე საქმე უფრო უჭირბინა ჩემ ხელით იყოს, ვიდრე სხვის ხელით; თუ რამ გაკეთდეს, ჩემის ხელით გაკეთდესო და, თუ გამოჩნობა რამე, მე გამოვჩნე სხვის გამოჩნობასა. აქამომდე ამ ვაჭარ საქმეებისათვის ჩვენ მიძინებულნი ვიყავით, ჩვენის ქვეყნის საკეთით სხვანი ხერობდნენ, ჩვენის ქვეყნის საქმეებისაგან სხვანი მდიდრდებოდნენ და, თუ ღუკმა გავარდეს, ისეც ჩვენს ჯამში ჩევარდეს, ისარსჯობილო? კახეთის რეინის გზა ერთი ამისთანა ღუკმა. თავდაზნაურობა ამით გაიჩენს ერთს მდიდარს წყაროს, ერთს უეჭველს დონეს გამოკეთებისას, მოჯობინებისას თავის-თავისა და ქვეყნის წარმატების გზაზე. ეს ისეთი საქმეა, რომ ამის ხელიდამ გამვება ერთი შეუნდობარი ცოდვა და დანაშაულობა იქმნება წინაშე ქვეყნისა საერთოდ და თვითვეულისა ცალკე. თავდაზნაურობამ თავის სასახლოდ სწორედ ამ თვალთ შეხედა ამ საქმეს და 20 დეკემბერს სავანგებო კრებამ საგუბერნიო თავდაზნაურობისამ ეს საქმე თავის საკუთარ საქმედ იცნო და დაადგინა, მაგ საქმეში ჩვენ უნდა ჩავებნეთ და არა ვინ სხვაო.

არც გვლებობა დარჩა შარშან უიმისოდ, რომ არ დაძრულიყო თავის სასხნელად და წარსამატებლად. იგიც დაადგა ამ უოველად მხსნელს და უოველად შემძლებელ თვით-მოქმედების გზას და ძირდადებულს შვილდს თავის თავის იმედისას დასწვდა თავის ძლიერის ხელით ასაღებად. გლენ-კაცობამაც იგრძნო, რომ სხვის ხელში ურება არაფერი თამსუქია; რომ თავის სატკივარს თვითონვე უნდა უწამლოს, თავის თავს თვითონვე უნდა უშველოს. ამისათვის გაიწერა თავის ნება-ყოფილობით პური,

რომელიც ფუფად უნდა იქცეს და ფული მოხმარდეს მიწათ-მოქმედების განკარგებას, გაძლიერებას იმ გზით, რა გზითაც თვითონ დანახავს საჭიროდ. დღეს აქამომდე ტფილისის გუბერნიის გლენ-კაცობას ნახევარ მილლიონზე მეტი აქვს პური თუ ფული ამ საქმისათვის მოგროვილი.

აი სსვათა შორის რა საქმეები დასთესა წარსულმა წელიწადმა ჩვენში და რა საქმეები უნდებოდა ახალსა. დემერ-თმა ჰქმნას, რომ ეს ახალი წელიწადი კულავ ისე პირნათლად გამოგვეთხოვოს, როგორც პირ-ნათლად წარსული გამოგვემშვიდობა, — და უოველს ამისთანა საქმეს იმისთანა კაცები შეახვედროს, რომ ჩვენ, იმ კაცების დვაწლის მხანველთა, თავი მოვიწონოთ ქვეყნის წინაშე და ვსთქვათ თამამად: ჩვენც კაცი ვართ და არა-რა კაცბური არ გვეუცხოვების.

დემერთმა ჰქმნას, რომ ეს ასე მოხდეს და მოხდება კიდევ, თუ არ დავივიწყებთ, რომ თვითვეული ჩვენგანი — გლენია, თავადი, აზნაური, ქალია თუ კაცი — სულ უველანი ერთად ქართველები ვართ, შირსა და ღვინში განუყრელი და განუყოფელი. ამიტომაც სიკეთისათვის ბრძოლაში თვითვეულს ჩვენგანს უველანი ერთნაირად უნდა ახსოვდეს, რათა გარჯით და ბრძოლით მოკოებულ სიკეთისაგან უველას თავისი წილი ერგოს უნაკლოდ. მარტო ამ საერთო სიყვარულით გამსჭვალული კაცის უძლეველი და გამარჯვებული. დემერიც ამისთანა კაცსა სწყალობს და ქვეყნაც ამისთანა კაცის სახელს ჰლოცულობს, რადგანაც საქვენო საქმე მარტო ამისთანა კაცებისაგან ჰრიგდება და კეთდება.

სახალწლოები

მოკლივარ ახალი წელი, მრავლის კეთილის მქნელი, მომიდის გუნდი მწერალთა სიმართლე, სინათლის მოქმედა, მრავალი გუნდი უმწველთა, თავის სამშობლოს დამცველი. საქმე მიჩინეს იმედია, ღამის რომ მომწიკონ წელი — ამიკდეს სხლის მასალა, ამიკდეს რეინის ღარისები, გზას აკეოპენ კახეთის, მუშაობათგ გაჯდება. ამიკდეს ღვინის ჭურჭლი დიდი მომადკეს კახეთში — სანდასან კადვც დაქოქებ, წითლის კახური დაჯოჭება. მამულის პატრონს უშველი, ვაჭრის ცოდვაში ჩაჯდება. დამლოცვენ, მომიკონებენ, თუ კეთილს გზას დაჯდება და საუკუნო სამსჯუროს სათელის პირით ჩაჯდება.

როგორღაც ფერი კიციკლეთ,
კარგი გამონდა ნიშანი,
მისარულად ბრძანდება
ჩვენი სურთა მისანი.
რომ წინ მივდივართ, ამას
არ უნდა მკითხავ—მისანი.
გავიგეთ ერთობის ძადა,
გავიგეთ წყლულის წამალი;
ეტიობა უმთა ბრუნვისა
ასაღვანდობის ნაკალი.
მანინ ვარათ, მანინა,
გზა ჯერ ბუკი გუქს სავალი,
ხედავდა ნამკვლეს ნუ დასდებთ,
სამკვლი არის მრავალი.

მინდა რომ სათითადა
შაინი უთხრა ყველასა,
ნუ გვეტყობათ, ვერ შევძლო,
გარკვევად ვაუბნებ ენასა.
მაგრამ ამ დროში დავტყდა,
არა რა სჯობს თქვენსა,
სიამაღლად თქმას ჩვენები
არქმევინ „მადლურს გუნასა“.
ან ვის რა უთხრა, რომ ყველა
მართალი არის ცხადინა:

მალა-ჭეჭის, კატა გრუტუნებს,
მგელი მისულა თხამინა.
ღარი ტლანაში გარდახს,
წუხებში უქვს დინგია,
ეს ვინ არ უწიეთ, ამითი
რომ სიამაღლად იგია!
სულ ყველა თავის წრეზე,
როგორც წესი და რიგია.

გამეზი დახეტიალობს,
მანინ რაუნიებს, მანინა,
მელა იზარკს ქათმებსა,
იპის რაჯანი დაიჭრა.
იჭავე გდა დაესტრა,
ვინაც რომ გუშინ წაიჭრა,
ვინც წახლი ჩასტრა, იმასა
უწიელს უყვარდა.

ეს ვინ არ იცით, გაცებო,
მსეს ვინა ჭინკის უთვალდა.
ჭა ვინმე „გალო“ დაჭკვალდა,
ბაღას არ დაჭკვალდა.

შენ, „ივერია“, ნუ ამბობ,
მე მოკვრევი სხუებსაო,—
გიწივენი სხუებსადა
შემოგამტკრევი ჩქებსაო.
„თბილისის ღისტოკს“ მუშტი აჭკა,
ვისაც დაატრეს,—დავარდეს,
კითხი დავატრეს გვერდშია,
დუქმა პირადამ წავტარდეს.
მაკ მომუშტავთ უბაშია
ჩუმა მთავრე ჩავარდეს.

„წაოკო“ ობობრენიე“
არ გათვრებს სხვისასა,
სამ იგი, გულ-არჯობა,
ის უჯრს არ შესტამს მტრისასა,
კისრული იცის და სარმა,
ვინ მოსთვლის იმის სრინებსა,
თუ ვერას გახდა იმითაც,
ბოლოს მოგაურის ტლანკებსა.

„კაგაზმა“ კრაბი არ იცის,
ბუკრი შეფთა და მუქარა,
მისი საქმეა „სტუტერი“
„სარბანანი და ყუმბარა“,
ვისაც ის დაუმტკრება,—
უნდა ჩაიგვას სუდარა.
ალბას გარკებს მოთქმას,
ბუკრი სუქსა და მუდარა.
მოდო, გაჩუმი, სჯობია,
სულ ნურას იტყვი, ნუღარა.

ცოტათი შევლანარკვით,
ბასია მისდა ფულსედა,
თქვენც არ იყავით მართლები,
ხეთ გულსედა.
არ ვარა.

ოღამც ისწავლეთ, გუბრეთ რამ,
გავსდები თქვენი მისხურა,—
სუყუელს დაჯავრებთ,
რაც ტანზე არის სხურა.
და, მე ვიყო ტანჯვამი,
ცხოვრება მქონდეს გლახურა.
არ ვარც ერთ-ერთის ვიღვას,
უგზოდ სიტყვების რახურა.

შენც კია ბიჭი გამონკვლ,
სწერ და სწერ ცხარე-ცხარეთა,
თუატრში შენს დრამის ცქერას
უაფნა გვიმწერის გარეთა.
სასიამოვნოდ მოსულებს
სიცოცხლე ჩავკვირებთ...

მუშაგო, შენს „ზავისას“
ცუდი დაუღვას დარია.
წუთი სოფელი ასეა:
დავს ტუბალი, სვალე მწარია...
მიკვირს ეს წუთი სოფელი
ასე რამ არე-დარე,
სწარად-გი უფრო გვიხატებს,
თუ სან ბნელდება მთავრე.

შენს „რებისტობას“ ვენცვლე
და შენს ვისკასად ფერისას;
აღმასად ხმარობ, აღმასად
მაკ გაფხავებულ ენასა.
არ იცი დადი, პატარა,
არ ერიდები წყენასა.
და გულ-დათუთქვლ მსიქელთა
რადღაც უფრუბს სმენასა.

გოდალა სესე შემჯარა,
ნისკატრს გაუდის გაგუნა,
ტუეულიად მიდის ეტ შენი
ბაქობა და ფხავუნა.
ამიანას მოგასწენებთ,
ბერა არსებობა,
ერთს ვიღვას რედაქტორსა
„ჭება“ დაუწერიაო.

ვითომ სხვისა? არა, ისე,
ლაღად დაუღერიაო.
გაცსაც ჭმადლობს, უფაღვასაც,
ჭვერთხივ დაუჭერიაო.
შემომხედეთ, მე ვინა ვარ,
თავი აუღერიაო.
ბუკისა და ნაღარისთვის
მარა შეუბრიაო.

ამის, ამის! ჩვენც ვიძახეთ
და დაურთო ვერიაო;
გენაცვალეს შენ ბაბუა,
რომ გეღვი გუქს წვერიაო!

ესლს იცით, მე რას გეტყვით,
ამისი თქმა მხელაო.
გული მეტყვის, შიარბუხე
რომ ჰვიღო სელაო.
რადგან პოეტებისთვის
მუდამ ლუკმა სმელაო,
სჯობს, ტუეებში ვისეარა
ღობისთვის ესტრას წნელიაო.

ამისთვის რად შექმნისხეთ,
რად გეღვსთ მართლად მთქმელაო.
მოდო, ესლს ვადღებქვით,
სვენი გულ-მელაო!..
განა ესლანდელი არის
ეს ამბავი, ძველაო.
გაცოცხლდეს და გავიმარჯვოს
ჩვენო გულ-მელაო.
მოსეგვე მოსახეუქვით,
ნუ ხარ ტყუა-თქვლიაო.

მობრძანდი, ასალო წელი,
ჩვენ მსად დაგვხვდებით ყველაო.
დაგვხვდებით ვაჭვანურად,
არ ვისკან გვინდა შევლაო.
ბუკი და ლინო ბუკი გუქს,
მასმინდობდა ვართ ქებულნი.

ვეფერობთ, არ შევრცხვით შენთან,
კარგზე თავ-გამადებულნი.
განვი ვართ, ჩვენც განვი ვართ,
არა ვართ გადაგებულნი.
მკვლავთ იმ თავით გუქვებს,
ტყუარ სმად ვისწავლეთ დღესაო,
ერთურთში აღარ აურევთ
მოკეთესა და მტრისაო.

ვინც ლუკმას შეგვეციფლებს,
სუგრზე ვაჯდეთ მტკუნასაო.
მობრძანდი, ჩვენც დაგვხვდებით,
რადღაც გუბუნებ ბუკისაო.
ნუ იკრიფებ, ვინმე რომ
აჯობო წარსულს წელსაო.
სელს ნუ შეგვიშლი, გეოჯუა,
ძლივს მივდივით სწორე გზასედა,
ძლივს დაჯახებთ ვითსასა

დავს ჩვენ ბედისა ცხელსა,
მოკვრადით ამბავსა
დავეუქვით ქვეყნასედა.

ჩვენის თეატრის დღესასწაული
ხვალ, იანვრის 2-ს, 43 წელიწადი
სრულდება მას აქედ, რაც პირველად
ქართული წარმოდგენა გიმართა
ტფილისში, პირველ გიმნაზიის დარ-
ბაზში. საინტერესო ცნობებია ბ-
ნონა მეუნარგისაგან შეკრებილი ამ
საგნის შესახებ გიორგი ერისთავის
თხზულებათა წინასიტყვაობაში.

თეატრის დამფუძნებელი უნდა ჩვე-
თვლით გიორგი ერისთავი. პირველი
მისი დრამატული თხზულება იყო
პოემა „შეშლილი“, და შემდეგ „გა-
ყრა“, რომელიც ხელ-ნაწერად ტრი-
ალებდა საზოგადოებაში და საქაო-
დაც ცნობილი იყო. განხვეწებულმა
ერანკოვმა ყოფილ მოკერა, ქართულ
ენაზე დრამატული ნაწერები ყოფი-
ლაო. 1850 წ. იანვრის 2-ს რუ-
სულსა და ფრანგულს ენაზე აბრე-
დნენ თურმე წარმოდგენას: ასის
წლის იუბილეი უნდა ედღესასწაულ-
ნათ რუსულის თეატრის დამფუძნე-
ბისა. თ. ვარანკოვმა სურვილი გამო-
ცხადა, კარგი იქნება, ქართული წარ-
მოდგენაც გვენახაო. ასე ვაიგონა
ამ სტრიქონების დამწერმა მაშინდელ
მოწმეთაგან ამ საქმისა, კნ. ქეთევან
ორბელიანის და გრიგოლ შანშივეისა-
გან. გიორგი ერისთავი აღტაცებული
იყო ამ აზრით და შეუდგა რეპეტი-
ციებს. ტფილისის პირველ წარჩინე-
ბულ ოჯახებში სიხარულით მიიღეს
მონაწილეობა. აი ვინ და ვინ თამა-
შობდნენ „გაყრა“ში: თ. ილია ორბე-
ლიანი (ანდუყუფარი), თ. ოქრო
ერისთავი, ძმა გიორგისა (პაეღე),
დიმიტრი ყიფიანი (ივანე), ბარბარე
ანდრიევსკისა (მაკრინე), ანასტასია
ორბელიანისა (კნაიქანა ნინო), თ. გი-
ორგი ერისთავი (მიკორტუმა), კნ. ქე-
თევან ორბელიანისა (თათელა), კნაი-
ქანა ანასტასია ორბელიანისა-ვაგარი-
ნისა (შუშანა), ბნი გრიგოლ შან-
შიაშვილი (რამაზ სკერეტარი), თ. ალე-
ქსანდრე ერისთავი (ბარბიმ), თ. ნი-
კოლოზ ერისთავი (ბარამ), ბ-ნი
მიხეილ ჭილაშვილი (ვაგარიელ), თ. გრი-
გოლ ერისთავი (მერელი), კნაიქანა
მარიამ ერისთავისა (ყარადვერდი).

რეპეტიციები იმართებოდა სენატო-
რის გიორგი ერისთავის შვილის სახლ-
ში, (კუკის ხიდთან, „ლონდონის“
სასტუმროს პარდაზარ). მისი რძალი
ელენე მასპინძელი იყო თეატრის მო-
ყვარულთა, მისი ქალი კნ. ქეთევან (თ.
მამუკა ორბელიანის მეუღლე) გამძლო-
ლი და რიგის მიმცემი, ავან-ჩავანი

იყო მთელის ამ საქმისა. რეპეტიცი-
ებს ძალიან დიდხანს თურმე არ მო-
უნდნენ, როგორც მოყვარეთა წესია,
რადგანაც ყველამ თითქმის ზებირად
იცოდა პიესა; მხოლოდ ორი-სამი
კვირა მოუნდნენ. გიორგი ერისთავი
(ავტორი) თითონ რეჟისორობდა და
ერთ როლსაც თამაშობდა. თ. ვარან-
კოვმა წარმოდგენის წინად მიანდო
ცენზორობა ამ პიესისა თ. ვასილ იოსე-
ვის ძეს ბებუთოვს, რომელსაც წაუკი-
თხა თვით ავტორმა. წაკითხვის დროს
ბებუთოვი სიცილით აღარ იყო თურ-
მე. მოახსენა ვარანკოვს, რომ არაფე-
რი დასაბრკოლებელი მიხეზი არა აქვს
პიესის წარმოდგენასაო. ამბობენ, უკა-
ნასკენელი გენერალური რეპეტიცია,
თვით ვარანკოვთან თურმე იყო.
წინადაც მთავარ-მმართველი დრო
გამოშვებით ესწრობოდა რეპეტიცი-
ებს და ახალისებდა მოთამაშეთა.

„სწორედ გაუთავებელი ღიბინი
და ქორწინება იყო „გაყრის“ რეპე-
ტიციები და თვით წარმოდგენა“,
ესლაც იგონებს ხოლმე პატრივცი-
ული კენინა ქეთევან ორბელიანისა.
კვირებში და თითქმის თვეებში გაი-
რა პირველ წარმოდგენის შემდეგ ლ-
ბინი გაუთავებელი იყო. პლატონ
იოსელიანი იმეტყოდა, „კენინათა კენი-
ნავ, რაღაც უცნაური ამბავია ეს ჩვე-
ნი ღიბინი, არ ვაგონილა, რაღასაც
უნდა მოასწავებდეს“. ასე ღიბინით
დავიწყეთ თეატრის საქმე და რას მოვი-
ფიქრებდით, რომ ღიბინი მწუხარება მო-
დევდა და თეატრი პირველ აყვავების
შემდეგ დასუსტდებოდა. ოჯახობა-
შიაც სადმე მწუხარება მოგველოდა.
ექვსის თვის შემდეგ ძმა მომიკლეს
დაღესტანში, ამოხვრით და გულის
ტკივილით დაუმატებს ხოლმე პატრი-
ციული კენინა, რომელსაც ცხოვ-
რად ავანდებდა წარსული სიხარული-
ცა და მწუხარებაცა.

კავკასიის სამეურნეო საზოგადო-
ების კრება.
გუმინ-წინ, 30 დეკემბერს, კავკა-
სიის სამეურნეო საზოგადოებას კრება
ქპონდა. კრება დაიწყო 7 1/2 საათზე,
ბ-ნ შიშინოვსკის თავმჯდომარეობით.
საზოგადოების მდივანმა, ბ-ნ ე. ო.
იოსელიანმა წაიკითხა ანგარიში წინა
კრებისა და ბ-ნ ვ. ნ. გევესკომ წარუ-
დგინა კრებას მოხსენება იმ კომისიისა,
რომელსაც უნდა გაერჩია მინდვრის
თავგების გაწყვეტის საქმე, პროფესორ
ლევტოვის მიერ მოგონილ საშუალე-
ბით. კომისიის 15 და 21 დეკემბერს ჩრე-
ვა ქპონა; რჩევან მოუწევიათ ბაქ-
ტერიოლოგები—ექიმნი: ბ-ნი ლუნ-
კვიჩი, ფინკელშტეინი და პანტიუ-
ხოვი კომისია ამ ბაქტერიოლოგებ-
თან ერთად ასეთს აზრს დასდგომია:
ბერლინიდან პროფესორ ლევტოვის
მიერ მინდვრის თავგების მოსასპობად
მოგონილი სახადის ბაცილები—2
ყუთი გამოვიწეროთ და კავკასიის სამე-
ურნეო ბაცილები იმდენი, რამდენიც
საჭირო იქნება კავკასიის სხვა-და-სხვა
კუთხეს მინდვრის თავგების გასაწყვე-
ტად; მასთან კომისიის დაუნახავს
საჭიროდ ახლავდ გამოსთხოვოს მთა-
ვარ-მმართველს ნება-რთვა—1893
წლის ხარჯთ-აღრიცხვაში ჩაუტონ
12 ათასი მანათი, რომელიც საჭირო
იქნება მინდვრის თავგებთან პირ-
ველ ხანს საბრძოლველად. კრებამ
დიდის კამათის შემდეგ დაინახა საჭი-

როდ—ეს სხვანი, ე. ი., თუ რამდენი
ფული იქნება საჭირო მინდვრის
თავგებთან საბრძოლველად. და რამ-
დენ ალავას უნდა სუდადონ. ლევტო-
ვის საშუალება ამ პირველ ხანს—ეს
კომისიამ გამოიკვლიოს დაწვრილებით
ღ წარმოდგენოს შემდგენისათვის კრე-
ბას; ამასთანავე კრებამ მკურნალ
ლუნკვიჩის რჩევით საჭიროდ დაინა-
ხა ლევტოვის საშუალების ძალი და
მოქმედება მინდვრის თავგებზე ჯერ
ლაბორატორიაში სცადონ, რადგან,
როგორც გამოიჩინა ამ უკანასკნელ
დროს, ყოველ გვარ მინდვრის თავ-
გებზე ერთნაირად არ მოქმედობს,
არ ხოცავს ლევტოვის მიერ მოგო-
ნილი საშუალება; ამიტომ გარდასწყვი-
ტა კრებამ: კავკასიის სხვა-და-სხვა კუთ-
ხის მინდვრის რამდენიმე თავგები იწო-
ვონ ლ სამკურნლო ლაბორატორიაში
მოსწავლონ ლევტოვის საშუალებით.

ავტორი პარიკოვან, პასტერის ინ-
სტიტუტიდან დაიბარონ ქათმის ხო-
ლერის ბაცილები და ლევტოვის
საშუალებასთან ერთად ესეც სცა-
დონ მინდვრის თავგების მოსასპო-
ბად. ამის შესდეგ დიდი კამათობა
გამოიწვია იმ გარემოებამ, რომ ტფი-
ლისის საბრეშუმო სადგურის უფრო-
სი ბ-ნი შავროვი სთხოვდა სამეურ-
ნეო საზოგადოებას იმ ფულის დაბ-
რუნებას, რომელიც დაინახავდა მტკერის
პირას წყლის ამოსაღებ მანქანის მო-
საწყობად, საიდანაც საბაღოსნო სკო-
ლა ზიდავდა წყალს. საზოგადოე-
ბის მდივანმა ბ-ნ იოსელიანმა საკ-
მაო საბუთები წარმოადგინა დასა-
მტკიცებლად იმისა, რომ ეს ფუ-
ლი—1180 მანეთი წინააღმდეგ
ხარჯთ-აღრიცხვაში უნდა ყოფილი-
ყო მოხსენებული, რომ სცოდნონ
სამეურნეო საზოგადოებას, თუ რი-
სათვის დაინახავა ეგ ფული. ბოლოს
დიდი ბაასი ასტეხა საბაღოსნო
სკოლის გამგეს არჩევის საქმე: ამ
ბაასმა თითქმის 2—3 საათი გასტანა
და ორნაირი აზრი გამოითქვა საზო-
გადოებაში. ერთნი ამტკიცებდნენ,
თავსჯდომარესთან ერთად, რომ სა-
ბაღოსნო სკოლის გამგეს ამორჩევა
სრული უფლება სკოლის მზრუნვე-
ლისაო და კრებამ მხოლოდ უნდა
დანიშნოს ის კაცი, ვისაც ღირსად
იციობს; მეორენი-კი დაბეჯითებით
არწმუნებდნენ პირველებს, რომ სა-
ბაღოსნო სკოლის გამგედ რამდენიმე
ღირსეული კაცი წარმოადგინოს
საზოგადოების საბჭომ და სკოლის
მზრუნველმა, ერთმანეთთან შეთან-
ხმებით, და საზოგადო კრებამ კენქის
ყრით ერთი მათგანი ამოირჩიოს სკო-
ლის უფროსად; უკანასკნელი სი-
ტუვა ყოველთგინ საზოგადო კრების
უფლება უნდა იყოს და არა ერთ
კაცის, მაგალითად, ამ შემთხვევაში—
მზრუნველისა. კრებაც ამ აზრს და-
აღვა და შემდგენისათვის გადასდო
საბაღოსნო სკოლის გამგეს ამორჩევა.
კრება ღამის 11 1/2 საათზე დაიშალა.

საახალწლო სიზმარი
ქარი ჰქოდა. საშინლად ციოდა,
ნამჭვრამ ამოყრა თითქმის სახლის
კარები. ძალი გარეთ არ ვაიდგებო,
რომ იტყვიან, სწორედ ისეთი დრო
იყო. მე კერაზე დიდი გაჩაღებული
ცეცხლი მერთო ჩემი ძველს მამა-პა-
პურს დარბაზში. მისი დიდრონი,
უზარ-მაზარი მუხის ბოძები, დიდი
თავზე, დიდრონი შოლტები, მქვარ-

ქარი ჰქოდა. საშინლად ციოდა,
ნამჭვრამ ამოყრა თითქმის სახლის
კარები. ძალი გარეთ არ ვაიდგებო,
რომ იტყვიან, სწორედ ისეთი დრო
იყო. მე კერაზე დიდი გაჩაღებული
ცეცხლი მერთო ჩემი ძველს მამა-პა-
პურს დარბაზში. მისი დიდრონი,
უზარ-მაზარი მუხის ბოძები, დიდი
თავზე, დიდრონი შოლტები, მქვარ-

ქარი ჰქოდა. საშინლად ციოდა,
ნამჭვრამ ამოყრა თითქმის სახლის
კარები. ძალი გარეთ არ ვაიდგებო,
რომ იტყვიან, სწორედ ისეთი დრო
იყო. მე კერაზე დიდი გაჩაღებული
ცეცხლი მერთო ჩემი ძველს მამა-პა-
პურს დარბაზში. მისი დიდრონი,
უზარ-მაზარი მუხის ბოძები, დიდი
თავზე, დიდრონი შოლტები, მქვარ-

ქარი ჰქოდა. საშინლად ციოდა,
ნამჭვრამ ამოყრა თითქმის სახლის
კარები. ძალი გარეთ არ ვაიდგებო,
რომ იტყვიან, სწორედ ისეთი დრო
იყო. მე კერაზე დიდი გაჩაღებული
ცეცხლი მერთო ჩემი ძველს მამა-პა-
პურს დარბაზში. მისი დიდრონი,
უზარ-მაზარი მუხის ბოძები, დიდი
თავზე, დიდრონი შოლტები, მქვარ-

ქარი ჰქოდა. საშინლად ციოდა,
ნამჭვრამ ამოყრა თითქმის სახლის
კარები. ძალი გარეთ არ ვაიდგებო,
რომ იტყვიან, სწორედ ისეთი დრო
იყო. მე კერაზე დიდი გაჩაღებული
ცეცხლი მერთო ჩემი ძველს მამა-პა-
პურს დარბაზში. მისი დიდრონი,
უზარ-მაზარი მუხის ბოძები, დიდი
თავზე, დიდრონი შოლტები, მქვარ-

ქარი ჰქოდა. საშინლად ციოდა,
ნამჭვრამ ამოყრა თითქმის სახლის
კარები. ძალი გარეთ არ ვაიდგებო,
რომ იტყვიან, სწორედ ისეთი დრო
იყო. მე კერაზე დიდი გაჩაღებული
ცეცხლი მერთო ჩემი ძველს მამა-პა-
პურს დარბაზში. მისი დიდრონი,
უზარ-მაზარი მუხის ბოძები, დიდი
თავზე, დიდრონი შოლტები, მქვარ-

ქარი ჰქოდა. საშინლად ციოდა,
ნამჭვრამ ამოყრა თითქმის სახლის
კარები. ძალი გარეთ არ ვაიდგებო,
რომ იტყვიან, სწორედ ისეთი დრო
იყო. მე კერაზე დიდი გაჩაღებული
ცეცხლი მერთო ჩემი ძველს მამა-პა-
პურს დარბაზში. მისი დიდრონი,
უზარ-მაზარი მუხის ბოძები, დიდი
თავზე, დიდრონი შოლტები, მქვარ-

ტლისა და ბოლისაგან შემდგომი, ცეცხლის ალზე წითლად დაღვრილია, მაგრამ მინც ბევრი რჩებოდა გასანათები ადგილი. განა ცოტა ყურე-მარე აქვს ამ ჩემს მამა-პაპურს და რაზს! ყოველ ნაგებს დიდროს ლოდებს შუა ისეთი ცარიელი ალაგებია დარჩენილი, რომ შიგ კამბენიც დაეტევა, დაიშლება და იქნება მთელი კვირა ეძებოთ და მინც ვერ იპოვოთ. აი ამ დარბაზის ეხლანდელს პატრონს, მის ძველ პატრონთა ზენხასიათი მომაგონდა და მეც მოვიწოდებ მათებრივ მიგვეგებოდი ახალს წელს. დავკალი ერთი მსუქანი კერატი, დავკალი ორი ინდური, დავკალი ერთი ცხვარი, დავკალი ოთხი ხუთი ქათამი, დავკალი ნახუტები, გავკეთებინე გოზინაყი, ალვა; ჩამოვხსენი სხენილამ ყურძნის ჯაგენები და სხვა მრავალი ტკბილეულია. ავხადე ცხრა კოკიანს კახურს, დავკამნიკე და დავახურე სარქველი. ყველა სამზადისი, სანოვანე თაროზე დავაწყე სახალწლოდ საქეფოდ, სასტუმროდ ღულ-დასვენებელი, თავმოწონებული ჩამოუჭევი კერას.

— ოჯახის პატრონო! მისტუმრე, ღმერთი გადღეგრძელებს, მცირე, სიცოცხლე ვკვდები, მგზავრი ვარ, უბინაო, უმეგობრო, უპატრონო. მოიხმა ხმა გარდამ.

— მობძანდი, შენი ქირიმე, მობძანდი ღმერთი გადღეგრძელებს; ვაი შენ ჩემო თავო, ვაი დედამ ბრძანას, როგორ არ ვისტუმრებ, კაცი არა ვარ! მივეცი ხმა შიგნიდან; დეთის წინაშე მამა ძალიან ამ დროს სტუმრის მოსვლა. — იქნება, კი ფეხი გეკვს, კეთილი იყოს, ძმაო, შენი ფეხი ჩემს ოჯახზე. ეს რომ ვსთქვი, ვნახე რომ კერაზე წამოვდგა საუცხოვო ადამიანი. ღმერთო, რა ვნახე, რა იყო ის სულ-კურთხეულის გაჩენილი. ღმერთი იყო, სწორედ ანგელოზი იყო, არ ვიცი, რა იყო. ძალი-უნებურად დავიჩქარე, თვალები ცრემლით ამეფსო, გულმა ისეთი ძვერა დამიწყო, თითქოს იქ მქედელი გრდემლზე კვერსა სცემდა. რას ვნახე? ვინ არის? თითქოს მინახავს სადღაც, ერთხელ-კი არა, ათასჯერ, თითქოს მის სახელიც ვიცი, თითქოს იმას ჩემს გულთან ბევრჯერ ჰქონია საუბარი, მაგრამ ესე ცხოვრობდა არა დროს არ მინახავს. ქალი იყო, ძველი კაბა ეცვა, ფეხ-შიშველი, მაგრამ ლამაზი, სანოვანე გარდაქმნილიყო ქალად და მოვიდა ჩემთან. მკერდი ნახევრამდე გადადებული ჰქონდა, ზედ ია და ვარდი ჰყვავოდა. იმის თვალში ღმერთებს დაცხადგურათ. დიდი ოკეანე იმის თმად ქვეულიყო, მთელი ჩვენი პლანეტა იმის სახედ. ხმას არ იღებდა, მიცქეროდა მშვიდად. მე-კი ვთრთოვდი, მოწიწებისა გამო, მე რა ღირსი ვარ, რომ ეს კარულობს ჩემთან სტუმრობას-მეთქი. მივეწვადე, მინდოდა მის ფერხთა მტვერს ვმთხვევოდი, მაგრამ ხელი ამიქნია ხმა-ამოუღებლად. ბოლოს სამ-ფეხა ჩიკა დაუდგი ცეცხლა პირას; დაჯდა ისე, თითქოს თავი იღვრებოდა. „გმადლობთო“. მხოლოდ მაშინა სთქვა დაბალის, მშვიდის, ლამაზის ხმით. ღმერთო, ღმერთო, კიდევ გამაგონე ის ხმა, ერთხელ მინც, მანამ ცოცხალი ვარ, მანამ ცივს სამარეს მივებარებ და სრულიად უგრძობი შევიქნები. როგორ დამშვენდა, როგორ ტურფ შეიქმნა მაშინ ის ჩემი ქვარტლიანი დარბაზი; იმაზე კარგს სად

რასა ჰნახავდი, ცოდვილო ადამიანის შვილო! იჯდა ცეცხლთან ხმა-გაქმნილი და ლამაზს, სანთელივით ანთებულს თითებს უპყრობდა მოგუზგუზე ცეცხლს. მე ისევე ისე დაჩოქილი ვიყავ და დამუნჯებული, ტურფ მოკუმული, სახე-გაშეშებული შეგჩერებოდი. რა გამაძლებდა იმის ცქერით, რა?! თუნდა ათასი საუკუნე ერთმანეთს გადაჰბოდა, არაფერი მესევა, არ მეტემა, არ დამეძინა და მართო იმისათვის მეცქერა, რა მინდოდა მეტი. ამ ყოფაში დიდხანს ვიქნებოდი, რომ საშინელს ხმაურობას არ გამოვფეხიზლებინე. ბანზე რაღაც შემოვარდა ბლარტუნით, მთელი ქერი შაიძრა, ბოძები დაიდრია. ქალი უძრავად, წარბ-შეუხრელად იჯდა მაინც. მე შევეკრთი, შევეშინდი, მაგრამ კიდევ ჩემს სტუმარს მინც თვალს ვერ ვამორებდი.

უცბად ვნახე, რომ ერთი უზარმაზარი ბანჯღელიანი, თვალზე დაწითლებული, ლამაზ დაღებული დათვი შემოიქცედა სახლში; სამი კამჩის ტოლა იყო, ერთი მოთათხილილი, ერთი სახარელი; ჩამოვხდა მეორე კერის პირას და დასტკერდა ჩემს საყვარელს სტუმარს, თითქოს გაიღიმა, იმასაც ესამოგნა იმის ნახვა, დაიწყო იმანაც ტრტებისა და გავის თობა; თითქოს არ-კი მხედავდა, ისე იქცეოდა. მერე მიაღწია-მოავლო თვალი, შენიშნა თაროზე სანოვანე; ერთი მყრალად, ბოხის, დაჯღრუეულის ხმით გაიხარხარა, გადმოაღოდა ყველაფერი ჩემს დაუკთხავად, დაუჯდა, მისვლი-მოსვლია, მოლოკა ყველაფერი, ძვალიც კი არაფრისა დასტოვა. ახლა ღვინოსაც მიაგნო, ისიც სულ ამოწურულა და ამოიხენეშა, გოზინაყით და ფლავით პირი ჩაიტკბანურა. მოვიდა, ისევე კერაზე დაუჯდა ქალს პირდაპირ და არაშეიშობის მსგავს ღმილით, სახის „ცქუნვით“ შესტკეროდა, ბოლოს ტოტიც მიაწოდა, შექვას ჰლა-მაიბდა.

— შენ რომ ჩემი ხარ, ქალო, ჩემი! ამ მძლავრის ტრტებიდამ შენ ვინ დავიხსენის, ვინ?!

ქალი ხმა-ამოუღებლად იჯდა, თვალსაც არ ახამამებდა. ვედარ მოვი-თმინე, თავბრუ დამეხსა, სიბრაზისაგან ავენთი, გონება სრულიად დავკარგე. აღარ ვამძლო მოთმენა, რაკი იმ ჩემს ღმერთსაც ხელი მიაწოდა, კანხაზე ძველი, დაჯანგებული, მამა-პაპური ხმალი ეკიდა. მივეწვადე იმას, ამოვწვადე ქარქაშიდამ და მივესიე იმ უღმერთო ოთხ-ფეხს.

— რას სჩადი, შე მყრალო შენ-მეთქი, და დაუშინე ხმალი. დათვა საშინელი ღრიალი მორათო და გავარდა გარეთ.

ქალი ადგა და გაემართა წასასვლელად. გაიღიმა, დიდად გმადლობოთო, მიხარა.

— მისდინარო? ვხიბხე. იმან თავი დაიქნა და ჯვარი გადამწერა. ხელზე მათხვევა ძლივს მოვასწარი. მერე ორივე ხელზე თვალზე მივიფარე და მწარედ დავიქეთინე.

ვივა-ფშაველა

საახალწლო შაირები

წუსელ მქვენი სიამარშია,
 რაც ჩვენ თავს ვადგავსდებოდა,
 ქართლის სსკა-და-სსკა ვითხეში
 ქვეყნა რასმე ვეგობოდა,
 ნახევრ-ნახევრ ბიჭები,

არაღმას სსდებოდა
 და ყველა, საკანკერსიოდ
 ქალქში კმსადებოდა.

—
 საქალაქო კანკერსია
 ყველას ეხად ადლებინე,
 ხონკალს ფანანსისტობა
 წელს მიერ, წააღებინე;
 მათი შენი ცუდ-გაჯობა
 სუველას გააგებინე!

—
 სულ მომიგვია ქვეყნები:
 სურე-სურე, არსეთი;
 არ შემსკვდრია მე კაცი
 თქვენსავით ფეჭა არც ერთი!

—
 ბავშურ ჩხირკვდელაბას
 სწამებენ ჩვენსა ჟანოსს,
 მაგისი მოსვლა ჭკვესვდა,
 ნეტავი ღმერთმა ბანოსს!

—
 ღმერთო, შეგვასწარ უნებსა,
 „ქვეყნაში“ მოსაყვანებს!

—
 ისაროს, დიდ ხსნს იცოცხლას
 და ჭფრავადეს ღვთის თვალს!
 მოსმაროს მას მკენა:
 თაკვი, მწერი და კალია;
 მანისკას პატრონდა
 დარსი მუშა-შომკვალა,
 რომ მოუტანას ყველასა
 მან სკეთილო კვლია.
 არა-მკითხე პოეტი.

—
 საახალწლო „დაპაპირლი“
 (გუდღენი ჩვენს საზოგადო მოღვაწეთა)

„მარტობა ხვედრია ყველა დიდ-
 ბუნებოვანის კაცისა“ (შაქუნაძე)

„იყოს კაცი კეთილი, და ვერაინ
 გამეცლავება“ (ტურგენევი)

„მოკლე სიტყვაობა სულია ქუთისა“
 (შექსპირი)

„მონათესავე სულნი შორიდგანვე
 სტობენ ერთმანეთს“ (შაქუნაძე)

„ის ძალიან ბევრს ჰფიქრობს: მაგ
 გვარი კაცები საშიშნი არიან“ (შექსპირი)

„ბუზებს შეეძლოთ კაცი დემარ-
 ცებინათ, უკეთუ თანხმობით და ერ-
 თობრივ იმოქმედებდნენ“ (ბუდევი)

„ვისაც სიყვარული შესძლებია,
 მსოფიანი არ არის“ (შონ-ტანუსი)

„მითხარი, რას მიირთმევ, — და გე-
 ტყვი, ვანა ხარ“ (ბაილი-სავარეზი)

„გასტრონომია არის თავი და ბო-
 ლო ყოველის სკეთისა“ (მაგუნი)

„შეცდომა ხვედრია კაცისა“ (ცე-
 ცერანი)

„ბრძენია იგი მამა, რომელიც იც-
 ნობს თავისს საკუთარს შვილს“ (იუვენალი)

„ახალგაზღობა უზარებოდაც კა-
 რგად ლაპარაკობს“ (შაქუნაძე)

„სიტყვები, სიტყვები, სიტყვები“?
 (შექსპირი)

„რა სასიქადულოა და ტბილი სი-
 კვდილი მამულისათვის!“ (ჭარატი)

„დაუსჯელად ვერ გადაჩეხა, ვინც
 სამზობლოს გაურბის!“ (ჯესაგოვი)

—
 (გრიბოედოვი)
 „ყველა კალენდარი სტყუის“.
 პაატა

1893 წელი

გუშინ რედაქტორმა დამიბარა და
 მითხრა, ახალ-წლისთვის შესაფერი ამ-
 ბავი უნდა დამიწერო. მაგრამ ეს-კი
 იცოდე, რომ ამბავი ნამდვილად მო-
 მხდარი უნდა იყოს. ხომ იცი, შეთ-
 ხხულისა არა მწამს-რა. მერე, რო-
 გორც ვიცი, ღმერთს არც ისეთი ნი-
 ქი მოუცია შენთვის, რომ შესთხო-
 რამ და რიგინი გამოდგეს. ისევე სა-
 დმეან როდისმე გავიწილ ამბავს თუ
 დასწერ.

— სწორედ მოგახსენოთ, ვუბახ-
 ხე რედაქტორს, ძლიერ ძნელი საქმე
 დამავალით. ამ ოცისა, ამ ოც-და-
 ათის წლის წინად რომ შემოგვეყე-
 თნათ, კიდევ ჰო, მაგრამ ეხლა საი-
 დგან გამოვთხარო ეს ნამდვილად მო-
 მხდარი ამბავი?

— ბიჭოს! ოცის წლის წინად რა-
 და იყო და ეხლა რაღაა. ეხლა უფ-
 რო ბევრი სხვა-და-სხვა ამბავი არა
 ხდება? უფქველია, წერა გეზარება და
 თავს იმართლებ...

— სულაც არა. რაც ჩვენს ქვეყა-
 ნაში რკინის გზები გაშპართეს, ძლიერ
 განდელდა ნამდვილად მომხდარ ამ-
 ბების შტყობა.

— ეგრე აზლა-უბლა ლაპარაკი
 გავიწილა? თუ ქუთზე შეიშალე,
 ეხლავე საგეეთში გავხადე, თუ არა
 და, სწორედ სთქვი, ვერას დავწერ-
 თქო, თავში ვინა გეგმს, გინდა თუ
 არა დასწერო. რამდენი თანამშრო-
 მელი მყავს! ვისაც ვეტყვი, ყვე-
 ლა მშვენიერს მოთხრობას დამიწერს.
 გავიწილა? რკინის გზა გაიყვანესო!..

— რას მიწყრებო? მე მართალი
 მოგახსენეთ და, თუ გნებავთ, ჩემს
 აზრს დავისაბუთებთ კიდევ.

— აბა ვნახოთ, რას იტყვი?
 ბრძანეთ.

— უწინ, ჩემო ბატონო, როცა
 რკინის გზა არ იყო, ჩავსდებოდით
 ხოლმე მამა-პაპურად ურემში და ისე
 გავსწვდით, სადაც საქმე რამ გეჭო-
 ნდა. გორიდგან ტფილისს ჩამოსვლას
 ორ კვირას უნდებოდა კაცი. გზაში
 შენც მოგწყინდებოდა და მეურმე-
 საც. მეურმეც ან ნანახ ამბავს გაი-
 მბობდა, ან გავიწილსა. რომელ სო-
 ფელშიაც მიხვდოდი, მთელი დამე
 უნდა დარჩენილიყავ. იქაც ახალს ამ-
 ბავს შეიტყობდი რასმე. ეხლა? მიხ-
 ვალ რკინის გზის სადგურზედ. ხე-
 დავ, რომ ხალხი ფაცა-ფუციით დარ-
 ბის. ზოგი ბილეთსა ყიდულობს, ზო-
 გი „ბალაჟ“-ში ნივთებს აბარებს. სა-
 ლაპარაკოდ არავისა სცალიან. ჩაჯ-
 დები მატარებელში და მიქპროლამ.
 აი, სადგურთანაც გაფიქრდით. რა ამ-
 ბავი მომხდარა ამ სადგურის ახლო-
 მახლოს, როგორ შეიტყობ? მატარე-
 ბელი ორ წუთსაც არა ჩერდება. ერთს
 ლუქა პურს ჩაიდებ პირში, გადაყ-
 ლავს ვერ მოასწრობ. ლუქა ყე-
 ლში გეჩხარება. გინდა ერთი ქიკა
 დავინო დაყოლო, მაგრამ ამ დროს
 გაისმის ზარის წკარუნი, მატარებელი
 ერთს დაიკვილებს და გასწვს კიდევ.
 გავიწილ ხომ, ძილს ვილა სჩოვის,
 დამთქარებასაც ვერ მოასწრობ,
 რომ ქალაქში ამოგაყოფინებს თავსა.

სად რა ახალი ამბავი უნდა შეიტყო?
 ისევე მამა-პაპურად ურემში და ისე
 რული სჯობია. აი, მერმის კანთში
 წავალ. იქ რკინის გზა-აქ რკინის; ურ-
 მით ვიმრგზავრებ და მაშინ, თუ გნე-
 ბავთ, ნუთ მოთხრობას დავსწერ.

— ტყუილად ნუ შესწუხდებით,
 სიტყვა გამაწყვეტინა რედაქტორმა,
 მერმის იქნება კახეთშიაც გავიყვანოთ
 რკინის გზა.

— მაშ თუ ეგრეა, მერმისსაც ვე-
 რას დავიწერო.

**

ავდექი და წამოვიდი. ან არა და,
 რა ჩემი საქმეა მოთხრობების წერა?
 თითონ რედაქტორმა აკი მითხრა,
 ღმერთს არც თუ ისეთი ნიქი მოუ-
 ცია შენთვის, რომ რიგინი რამ დას-
 წეროვო. ან რა დროს მოთხრო-
 ბის წერაა? ამაღამ ერთ ჩემ მე-
 გობართან კარგი ლხინი იქნე-
 ბა. შეიკრიბებიან ხოლმე ახალ
 წლის წინა ღამეს და გათენებამდე
 ქეფობენ. ძველს წელიწადს ვისტუ-
 მრებთ და ახალს ვეგებებითო. მოდი,
 იმასთან წავალ მეთქი. საღამოზედ
 გავიდი სადგურზედ და ჩავჯექი იმ
 წყეულ მატარებელში. ცოტა ხანს
 უკან მატარებელი მიქპროლამდა. ცი-
 ვი, სუსხიანი ღამე იყო. ჩემს გარდა
 ვაგონში ისდნენ: ბებერი, თეთრ
 ულვაშებიანი გენერალი, ახალ გაზდა
 აფიცერი, ერთი კახელი თავადი-შვი-
 ლი, ლამაზი, შავ თვალა, ახალგაზდა
 ქალი, მოხუცებული, გაყვითლებუ-
 ლი, და კილებ ჩაცვიფრული ბებერი
 დედაკაცი, ერთი სემინარიელი და
 ერთი გიმნაზისტკა, ორი გლეხი და
 მე. ყველანი ჩუმად ვიყავით. უცბად
 კარები გაიღო. ყველამ ვიფიქრეთ,
 კონტროლერი უნდა იყოსო, და
 ცოტა არ იყოს გვეწყინა. გააქირებს
 ეხლა საქმეს თავის „ბილეთ, ბი-
 ლეთ, господа“-თიო. შემოვიდა
 ერთი, ყვითელ ჩოხიანი კაცი. და-
 ჯდა საქმზედ, ყველას გადმოგვხედა
 და სთქვა:

— მე კონტროლერი არ ვახლავა-
 რთ.

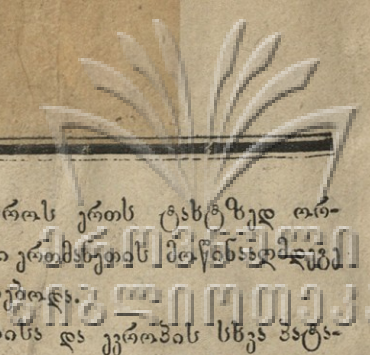
გავიკვირდა, როგორ გამოიცნო
 ჩვენი ფიქრო.

— გეკვირთ, რომ თქვენი ფიქრი
 გამოვიცანი? აქ არაფერი არ არის
 საკვირველი. მე ხომ ადამიანი არა
 ვარ! მაგრამ, ნება მიბოძეთ, გამოგე-
 მცნაუროთ. მე ვახლავართ, „შამთა
 ვითარება“. დიად, ესე იგი, მდამიუ-
 რად რომ ვსთქვა, „დრო“ ვახლავართ.
 მე ძლიერ ხშირად ვიცვლები. უწინ
 ცელით ხელში დავდიოდი და საკუ-
 თარ შეილებსა ვსტამდი. ეხლა კი
 „დრონი“ იცვლენენ. ეხლა მე „ფუ-
 ლი“ მქვან. ინგლისელები ხომ ასე
 ამბობენ: „დრო-ფულიაო“. უცნობმა
 კაცმა უბეზედ ხელი დაიკრა და მა-
 რთლარომ ოქროს ფულის ხმა გავი-
 გონეთ.

შავ თვალა ქალი ოდნავ უცნო-
 ბისაკენ მიიწია და ალერსიანად გა-
 დახედა!

— მაგრამ მე სხვა სახელებიც მაქვს,
 კვლავ ვანაგრძო უცნობმა. მე „პრო-
 გრესი“ ვარ. შემოძლიან სოფლები
 მშვენიერ ქალაქებად გადავაქციო,
 დუქნები სკოლებად, ავახკები წმი-
 დანებად; შემოძლიან, ბიბლიონისე-
 ბური კომპები ავაგო, პანამის არხი
 გავჭრა, ელექტრონით მთელი ქვეყანა
 გავანათო, პაერში საფრები მანქანე-
 ბი მოვიგონო და სხვა და-სხვა..

სემინარიელისა ზადი
 ტყვება ისე ესა?

ყელზედ მოგვიყენენ უცნობს კაცსა. — მაგრამ მე „რეგრესი“ ვახლავართ. შემიძლიან, ქალაქები გავაღწეო, სასახლეები ქოხებად გადავაქციო, ქარხნები დავანგრეო და მეცნიერება და განათლება სრულიად მოვსპო.

ბებრმა გენერალმა სიამოვნებით ტუჩები გააცმაცუნა. მებატონემ იფიქრა: არიქა, იქნება ისევ ბატონ-ყმობა ჩამოვარდესო.

— დასასრულ მე ახალი წელიწადი ვარ, სთქვა უცნობმა. ახლა ღამის სწორედ 12 საათია და გესტუმრეთ კიდევ. დღეს მე დიდი კაცი ვარ. ზოგი შამანსკით მეგებება და ზოგიც ქაქის არაყით. ახალ წელიწადს ყველამ იცის ხოლმე მილოცვა. მეც მოგილოცავთ და ყველას გიწინასწარმეტყველებთ, ვის რა მოგელოთ.

— ჯერ ქალებიდან დავიწყობ, რადგანაც, უნდა მოგახსენოთ, „კავალერი“ ვახლავართ. თქვენ, ქალბატონო, მრათალია ცოტა ხანში შესული ბრძანდებით, მიჰმართა ახალმა წელმა ბებრუხანას, მაგრამ ამ საუკუნეში ისეთს წაშალს გამოგონებენ, რომ სრულიად გაყმაწვილებით და ახალი კბილებიცამოვიფათ. თქვენ, ქალბატონო, მიჰმართა ახლა შავთვალა ქალსა, ახალ გაზდა ვეჯკაცებს ვაგვიყვებთ თქვენის სილამაზით და ბოლოს მდიდარ მოხუც კაცს მისთხოვდებით. თქვენ, ჩემო კარგო, მიჰმართა გიმნაზისტკას, ძლიერ ბევრს რომანებს წაიკითხავთ. გენერალს ჯარებისთვის ტანთსაცმელისა და სანოვანის ყიდვას ჩაბარებენ, გამდიდრდება და მერე სამსახურიდან დაითხოვენ „მუნდირითა რე პენსიით“, კახელი თავადი შეილი თავის მამულს მესუთედ გადავირავებს. პოდპორუჩიკს პორუჩიკობას მიხსტყვენ. სემინარიელი ჯერ იმის დარდში იქნება, ქვეყანას როგორ უშველოცა და ბოლოს მღვდლად ეკურთხება. გლუხებმა... ისევ ისე უნდა სწიონ ქაპანი.

რიგი ჩემზედ მოდგა. აბა ვნახოთ, მე რაღას დამპირდება-მეთქი.

— თქვენ ვერაფერს ვერ დაგპირდებით, მითხრა ახალმა წელმა. მეგახეობები ისეთი ხალხი ხართ, რომ ვერ მოგატყუებთ და სხვა არა იყოს-რა, თუ გინდ ყოველ გვარი გულის წაღილიც აგისრულოთ, წლის გასულს შინაც მომძახებთ: „აი, წასვლა შენი და აღარ მოსვლა, კარგი რამ შენ იყავიო“.

მშვიდობით, ბატონებო.

კარების რახუნნი მომგნმა და თვალები გავახილე. ვაგონში კონტროლირი შემოვიდა და დაიძახა: „НИЛЕТЫ ВАШИ, ГОСПОДА!“

აბრა

ლ მ ს ი კ მ ნ ი

„ივერიის“ მკითხველთათვის“

ტომი I

წინასიტყვაობა I ტომისა.

„ივერიის“ პირველ №-ის გამოცემის თანავე საყვედური დაიწყეს, ენა ვერ გავიგეთ მისიო. მეგონა, ამაზედ თითონ რედაქცია ამ გაზეთისა ყურებს შეიბერტყა და ლექსიკონის შედგენით თავის მკითხველთა უკმადა დააკმაყოფილებდა, მაგ-

რამ არ იქნა... რის გამოც თქვენ უმორჩილესს მონას ფიქრად მოუვიდა ჩინებული აზრი ლექსიკონის შედგენისა და აი, პირველი ტომი ჩემის შრომისა (მინდოდა მეთქვა, ხანგრძლივის შრომისა-მეთქი, მაგრამ ტრახახობაში ჩამომართმევდით) ახალწლის პირველ დღეს მიძღვნა „ივერიის“ მკითხველთათვის.

სულით და გულით მოძღვნილი მკითხველი შეიწირვის...

მეორე ტომიც იქნება ამ ლექსიკონისა; შეიძლება, მესამეც იყოს და, თუ დარი დამიდგა, საფიქრებელია, მესამეს მეოთხეც მოჰყვეს. რადის იქნება? რადგანაც, მოსალოდნელია, მომავალი საუკუნე ცხოვრებას სულ სხვა კალაპოტში მოაქცევს, სხვა ფერსა და იერს დასდებს, ამიტომ მეც ვერ გავებდევ იმის თავდებობას, რომ ჩემი ლექსიკონი შემდეგ საუკუნეში გამოდგეს. მეტი ღონე არ არის, ისევ თავს ძალას დავატან და, რამდენადც შეძლება და მოხერხება ნებას მომცემს, მეცხრამეტე საუკუნეში დავამთავრებ. თუ ცუდად ჯდომას ცუდად შრომა სჯობია, ვის რა საბუთი ექნება, ეს შრომა გაჰკიცხოს.

ამბობა—ბევრ-ნაირია. ჩვენს დროში ყველაზე უფრო ხმარებაშია ეგრედ წოდებული „იულის ამბობი“

ანგარბა—ბიწია, რის წყალობითაც ბევრი ეჩვენება ქვეყანას უბიწოებისა და უმანკობის ნიღაბად.

ანგარბა—ცოდნა, რომლის უცოდინარობაც უანგარიშო განსაცდელში ჩაადგებს ადამიანს.

ამბობა—ამ საუკუნის შესანიშნავი ლინგვისტია, რომელმაც დაუსაბუთებელის საბუთებით დაასაბუთა და დემონსტრაციების სიმტკიცით დაამტკიცა დამოუკიდებლობა მეგრულის ენისა ქართულთან. ამ უმაგალითო სამსახურით თავის თანა მემამულეთ ისეთი სამაგალითო სამსახური გაუწია, რომ ესხა სამეგრელოში მეგრულის ენის სწავლება ჩინურს ენაზე სწარმოებს.

ასახლა წელიწადი—დრო და ჟამის ჯაღია, რომელიც გვაძველებს, გვაბერებს და გვაჩანანაკებს, ჩვენ-კი გვგონია, ვვახლდებით და გვიხარის, უსაზღვროდ გვიხარის.

ბახე — ბევრ-ნაირია: ფრინველთა ბადე, თევზთა ბადე და მწერალთა ბადე. ამ უკანასკნელს ობობა აკეთებს და ამის მაგალითითადამიანსაც უსწავლია ადამიანთათვის ბადის დაცემა. აი ეს ბადე ყველაზე უფრო საშიშია საფრთხო და სახიფათოა.

ბახი—საუკეთესო ხუროთ-მოძღვარია, რომელიც ისეთს მკვიდრსა და სამუდამო სადგურს აგებს, რომ ამდენს ერთმანეთში მოუთავსებელ ადამიანს ყველას შიგ მოგვათავსებს.

ბანდა—ღამის ნაწილია, როცა კიდევ შესძლოა სიარული და ავკარგის გარჩევა, მაგრამ, თუ ადამიანს გონების თვალზე და სინდისზე ბინდი გადაეკრა, ცუდი საქმეა. ასეთი ადამიანი ადამიანობაზე ხელს იღებს, რის გამოც ბინდისასაც უნდა ერიდოთ და განთიადისასაც.

ბგული, გრძობა და გრძობა ერთმანეთზედა ჰკიდია. ერთ-ერთი რომ მოაკლოთ ადამიანს, მხეცზე უსაშინესი გახდება და პირუტყვზე უგუნურესი.

ბაგვა—უკანონო მოქმედებაა, თუ გარდაუხდელის ვალის გამო, აღმას-

რულებელის ფურცლის ძალით და სასამართლოს ბოქაულისაგან არ სწარმოებს.

დაჯობა. დაღობობას მიჩვეული მოხელე ყველაფერზე ძნელად და ძვირად დასაღობობია.

დაცემა—მუხლის თავებზე ნიშანია მონობისა და სულით დაცემისა.

დაჯობა—საუცხოვო მზარეულია, რომელიც ისეთს შეუღარებელს საქმელს გვიმზადებს, როგორც კვერცხია! ხოლო თუ კაციც მოდებდა, ვეღარც მზარეულად გამოდგება, ვეღარც სხვად რადმე.

დაუმა ცხვრისა—გემრიელი საქმეელია.

სხოლიო: ამბობენ, ამაზე ას-წილ უგემრიელესი ქალაქის „ღუმა“ არისო.

ასოთ-ამწყობი

დაუღიო. ყველაფრის დუღილი ჩვეულებრივი ამბავია, ადამიანის გულის დუღილი-კი არა; მაგრამ საბედნიეროდ თუ საუბედურად, ამ ნაირის დუღილით ჯერ ჩვენში არავინ მომკვდარა.

სხოლიო: ვიღრე კახური გვაქვს, გულს რა ჯანდაბა და ჯოჯოხეთი ავიღებდეს! ასოთ-ამწყობი.

ენა—მეტის-მეტად მძიმე და აუტანელი ბარგია, როცა ბორკილ-დადებულია.

გაღის ადგა. ჩვენ ქართველთათვის ეს სიტყვა განმარტებას არ საჭიროებს...

ზარბაჯი. ზარბაჯი შეგირდის ნიშანი „ედინიცა“, ცხოვრებაში გამოსულის კაცისა—„არარის ქნა, არარის ცოდნა“.

ზომა. ყველაფერს, რაც დედა-მისი ზურგზე არსებობს, ზომა, წონა და საწყაო აქვს.

სხოლიო: აქ ბ-ნ ვერმიცანაშილის ჩვენის ბანკების ორატორები ავიწყლებო, რომელთა ლაპარაკს არც ერთი აქვს, არც მეორე და არც მესამე.

ასოთ-ამწყობი.

ზუთსია—ძალიან გემრიელი თევზია.

სხოლიო: ვისაც გნებავთ ამ თევზის გემო მეტად იგემოთ, ქუთაისის ბანკის მეკვებელ ჩაირიცხეთ თავი.

ასოთ-ამწყობი.

თავა—ბევრ-ნაირია და ბევრ-ნაირადც მზარალებელი ადამიანისა, მაგრამ სხვა გვარ თავზე უფრო დიდი ზარალი მოაქვსთ ვერდ-წოდებულ „კანცელარიის თავებებს“, რომლებიც უფრო საქმის ქალაღდებს და ქალაღდის ფულს ეტანებიან და რომელთა წინააღმდეგ ხაფანგი ამაო ღონის-ძიებაა.

თავა. ყველაფერს აქვს თავის საკუთარი თავიც და ბოლოც, მაგრამ ყველაზე შესანიშნავი თავი ქალაქის თავია, რომლის უთავობა ამა თუ იმ ქალაქის თავზე ხშირად დიდს უმადურებას დაატრიალებს ხოლმე.

თავა. ყველაზე მაგარი და გამძლე თოკი ისაა, ადამიანის ჩამოსახრობად რომ ხმარობენ.

თოფა—ვეროპიული ხოლერაა და, თუ ჯერ არ არის, ცოტა-ლა უკლია ხოლერად გადაქცევა.

თახა—უბრალო და იაფ-ფასიანი იარაღია მხენელ-მთევველისა. მე რომ კაცმა მკითხოს, მთელის ვერობის თოფებს ერთს ჩლუნგ-პირიანს თოხზე არ გადასცვლიდი.

თა—მინდვრის ყვავილია, რომელსაც პოეტები სინახესა და სინარჩავეში ქალებს დაადრიან, მაგრამ საღ იის უმანკობა და საღ ათას გვარის ბოროტით აღსავსე ვეას ჩამომავლის გული!

კანია—პირველი კაცის პირველი შვილი იყო, რომელმაც იმითი ისახელა თავი, რომ უმცროსი ძმა, აბელი მოჰკლა. მას აქედ ადამიანის შვილები ძმებად იწოდებიან, რადგანაც ზოგი კანობს და ზოგიც აბელობს.

კარბადისა ქართული—მკურნალის დაუხმარებლად შედგენილი სამკურნალო წიგნია და ამა წლის სასულიერო ვაზეთის „მწყემსის“ ხელ-მომწერთათვის საბრემოდ არის დანიშნული.

კაბე. ყოველ გვარს კიბეზე ფეხით აღიან, ხოლო სამსახურის კიბეზე—მუხლის თავებით. (იხ. „დაცემა“).

კუდა—პირუტყვთა კუთვნილებაა და, მამასადამე, პირმეტყველთათვის სათაქილო უნდა იყოს, მაგრამ ჩვენს დროში ბევრი ცდილობს და ჰფიქრობს კუდის გამობმას, რათა უფრო ხერხიანად შესძლონ ლაქუცი.

ლუგმა— ისეთი უნამუსო რამ არის, რომ ვისგანაც მონაღვაწებია, დღემუდამ ენატრება.

მრუდი. ყველაფერი, რაც სწორე არ არის, მრუდია. ყოველ-გვარმა სიმრუდემ თქვენი ჰირი წაიღოს, თუ სული და გული არა გაქვთ გამრუდებული.

ნამუსია, ანუ პირის-წყალი ისაა, რაც ხელა ჯიბის წყალზედ ჰკიდია. ოქრო და ვერცხლი—ძვირფასი ლითონებია, რომელთაც განგი არ ეკარება, მაგრამ, სამაგიეროდ, იმათი მალმერთებელი ყველა გულ-დაქანგებულია.

ონა—იგივეა ცხოვრებაში, რაც ფანდი ქიდაობაში.

ოსტატია. ჩვენში ის ოსტატია განთქმული და მოწონებული, რომელიც ოსტატურად შესძლებს შევირდთა გონებრივად დასაქურისებას.

დათოკა ვერმიცანაშილი (დასასრული პირველის ტომისა)

ნაბოლოარი

პოლიტიკა.

„გაღმთავდი ფეხი,— დავეთო მუხი,— კვალი ტრატაროხისა, ყინვა თოვლ-ნამქერისა“

იქნება, გითხულობთ და გჯერათ კიდევ, რაც ყოველ დღე პოლიტიკაზე იწერება?

კაი, რა მოცდალი ყოფილხართ! იმას მესჯედი მანაც რომ მართალი იყოს, აქნაბამდე ქვეყნიერებას უწინაღ-გაზუთობის სიმაართლე დაამძიქდა და თავდაყირა დააქანგდა.

მანამდის-კი კერძაში, აი, რა ცვლილება უნდა მომხდარიყო:

რუსეთი... სის!... ნურას ვიტყვი, რაც გინდთ, ისიც მეტია.

გერმანიაში ბასმარკა ათი-ათასჯერ გაიფუფუნებდა და ორ ადამიანს ტანსტად განდამსტებდა.

საფრანგეთში პრესიდენტი წელიწადში სამს-სამც-და-სამჯერ გამოიწველებოდა და ბოლოც პრესიდენტობას აღაჯიან ინდამებდა.

ინგლისს ინდოეთი ჩამოერთმეოდა და სამშობლოთ სული ამოსდებდა.

იტალია და ისპანია, პანის ლოცვა-კურთხევით, წვერ-უღვასს გაიფრიადა და, დაჯანჯებოთურთ, პატრას ანაფორით შეიმოსებდა.

ავსტრიის სხვა-და-სხვა ხალხს ერთსა

და იმავე დროს ერთს ტანსტად ორ-მოც-და-ათი კრამხევეს მისწინადადებულ მუფე ევალდებოდა.

ბაღკანეთისა და კერძაში სხვა-სხვარა სასჯელმწიფოება თითო-ბეჭებით უცქვიით გაიწვი-გამოაწვიებოდა.

ოსმალეთს ანა დაჯგუფებდა-რა. პირ-იქით, ხონთქვის სამეფო, თუ კერძა ისე მწყალობელი ევალდებოდა, როგორც ესხდა, ოქროთი მოიფინებოდა და ერთს უხარამსარ ჰარამსანად იტყვოდა, სხვან მთელის კერძადგან ღამსახნი დაწინი თავს მოიფრინებენ. ხონთქვის მხოლოდ ნახთა ქმნილებათა ჯარა ევალდებოდა ისეთი ძლიერა, რომ ერთი მეომარი ცალის წამწამის ოდნავ მოქნევით მთელს დედამწამის ზურგს გადასწავდა.

საქართველო... საქართველო, რაღა თქმა უნდა, ისევე ძიღში და ბურხანში იქნებოდა. თუ ვინმე გამოიღვიძებდა, მხოლოდ იმისთვის, რომ ღვინით გი-დევე გამოაბრწყინოს და ისევე ძიღს მიეცეს.

ბედნიერა, მე და ჩემმა დემეტრეს, ქართველი! დასწავთ თავი, ძიღს ნუ გაუფრსობთ და ტუბალს სიზმარს ნუ შეუშლით!

დეკემბა

30 დეკემბერი

პეტიტორი. საგანგებო კომიტეტს, რომელსაც მემკვიდრე ცესარევიჩი თავმჯდომარეობს, 1 სექტემბრიდან 28 დეკემბრამდე მოუვიდა 53,270 მან., სხვათა შორის: მოქალაქე პოპოვისაგან 9,884 მან. პარიტის გაზეთ „Fivre Parol“-ისაგან 7,253 მან., ფინანსთა მინისტრისაგან 9,693 მან., სულ, წინანდელ მიღებულ ფულით, 1,950,044 მან.

გარდაიცვალა მეურნეობის ისპექტორი ჩერნიავი.

პერიში. კაზიმირ პერიე პალატის პრეზიდენტად აირჩიეს.

დააპატიმრეს 15 იმ კაცთაგანნი, რომელნიც პალატასთან შეგროვილიყვნენ და უარი სთქვეს, არ დაევიწყებოთ.

სასამართლო შეუდგა პანამის საქმის გარჩევის. ლესესმა განაცხადა, რომ მომგებიან ობლიგაციების გამოცემის შესახებ პროექტის წარდგენის დროს მინისტრმა ბაიომ ერთი მილიონი ფრანკი მომთხოვა. პროექტი არ განხორციელდა; ბაიომ 375,000 ფრანკი მიიღო. როცა ლესესმა ჰკითხეს, კიდევ ვის მიეცით ქრთამებო, მიუგო: „კორნელ გერცს 600,000 ფრანკი მივეცი; ჩვენ იძულებულნი ვიყავით ქრთამები გვეძლია, რადგანაც ყოველ მხრიდან ფულსა გვთხოვდნენ და უარი ვერ ვუთხარით, როგორც ვერ ეტყვიოთ უარს, როცა ტყეში ავაზაკები სათს მოგთხოვენ.“

გერლინი. რუმინის მემკვიდრე პრინცისა და ედინბურგის პრინცესა მარიაშის ქორწინება დღეს მოხდა. ქორწინებას დაესწრნენ: იმპერატორი ვილჰელმი, მეფე კარლი, დიდი მთავარი ალექსი ალექსანდრეს ძე და სხვა ნათესავნი ნეფე-დედოფლისა.